

LAUSUNTO PIRHAN HYVINVOINTIKERTOMUKSESTA JA -SUUNNITELMASTA 2023-2026 SEKÄ SIIHEN LIITETTÄVISTÄ LAKISÄÄTEISISTÄ ALUEELLISISTA SUUNNITELMISTA

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan alueellinen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma asettaa ja kohdentaa tavoitteita, resursseja ja alueellista toimintaa sekä toimii hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokoavana strategisena asiakirjana. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) velvoittaa hyvinvointialueen laatimaan valtuustokausittain alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma toimii kokoavana suunnitelmana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja ikäryhmien alueellisille alasuunnitelmille: Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma, Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, Opiskeluhooltosuunnitelma, Neuvolasuunnitelma. Näiden alueellisten hyvinvointisuunnitelmien osalta olisi erityisen tärkeää huomioida että niiden toimeenpano tapahtuu konkreettisella tasolla hyvinvointialueen palvelulinjoilla kuntien kanssa yhteistyössä ja kuntien arjessa.

Suunnitelmien kokonaisuus on hyvin laaja, joten huolenaiheena varsinkin pienessä kunnassa on, miten varmistetaan sisältöjen omaksuminen ja painopisteiden mukainen toiminta. Miten hyvinvointialueella vältetään päällekkäisyyksiä tai ristiriitaisuuksia hyvinvointialueen palvelurakennemuutosten ja taloudellisten säästötavoitteiden kanssa? Miten painopisteiden ja tavoitteiden mukainen toiminta toteutuu kunnissa konkreettisesti? Suunnitelmassa on toimenpide-ehdotuksia, jotka aiheuttavat kunnille lisäkustannuksia. Yhteisistä toimintamalleista ja aiheutuvista kustannuksista on Pirhan ja kunnan kanssa neuvoteltava koordinoitusti – ei niin että tavoitteita ja toimenpiteitä ”pudotellaan vanhanaikaisesti ylhäältä alas”; tähänastisen kokemuksen perusteella tämä edellyttää nykyaikaista johtamisvalmennusta erityisesti Pirhan toimijoille.

Huomioita alueellisiin suunnitelmiin

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa on toimivia työvälineitä yhteiseen työhön, mutta tukea kuntien ehkäisevän päihdetyöhön tarvitaan hyvinvointialueen ehkäisevän päihdetyön vastuuhenkilöiltä ja toimijoilta sekä tn. alueellisen resurssin lisäämistä. Vastaavasti Lähitorin toimintaan toivotaan enemmän tukea hyvinvointialueen toimijoilta (Ikääntyneiden hv-suunnitelma).

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa kannustetaan kuntia Lapsiystävällinen kunta -mallin mukaiseen toimintaan. Hämeenlinnan kaupungin toimintamalliin tutustumisen jälkeen kesäkuussa 2023 todettakoon että malli vaatii kunnilta resursseja, johon ei taloudellisesti ole varauduttu.

Opiskeluhooltosuunnitelma: onko suunnitelmassa huomioitu esiopetuksen ja lukion näkökulmat? Esimerkiksi Kuhmoisten kunnassa esiopetus on osa yhtenäiskoulua. Lääkehoitosuunnitelman tekeminen koulussa ei voi jäädä rehtorin vastuulle vaan vastuu siitä pitää olla kouluterveydenhoidolla.

Neuvolasuunnitelmassa korostuu eri tavoitteissa perheen ohjaus tukipalveluihin. Kunnan ja hyvinvointialueen palveluiden tulisi toteutua asiakkaiden tarpeet täyttävänä palveluketjuna. Joudutaanko nykyisiä palvelukokonaisuuksia kuten esimerkiksi perheliikuntapalveluita resursoimaan uudelleen, jotta hyvät palvelukokonaisuudet saavutetaan? Konkretiaa rajapintatyöskentelyssä on vielä vaikea hahmottaa; millaisia palveluita hyvinvointialue olettaa kunnilla palveluketjussa olevan

Kaikissa hyvinvointialueen asettamissa painopisteissä (Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen, Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen, Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen sekä Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen) on asetettu kunnille indikaattoreita, joissa sen tulisi parantaa tulostaan. Toimenpiteet tulosten parantamiseksi vaatii kunnalta selvästi resursseja, joka saattaa olla pienen kunnan resursseilla haastavaa.

Lopuksi

Mielenterveyden edistäminen näyttäytyy vahvana useammassa hyvinvointialueen suunnitelmassa. Toimeenpanoissa kunnalle asetettujen tavoitteiden täyttämiseksi tarvitaan lisäresursseja uudenlaisten mielen hyvinvointia tukevien teematuntien järjestämiseksi lapsille ja nuorille. Vai tukeeko hyvinvointialue tätä toimintaa sen mielenterveysalan ammattilaisten taholta? Vastaavasti ikäihmisten puolella Lähitorien mielenterveys- ja päihdepalveluiden lisäämiseen tarvitaan hyvinvointialueen tukea.

Kaikkineen kunnalle asetetut toimenpide ehdotukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden saavuttamiseksi ovat laajat, toimenpiteitä on paljon ja ne vaativat kunnalta toiminnan uudistamista. Lisäksi ne vaativat henkilöstä kouluttamista ja saattavat vaatia uudelleen resursointia.

Pertti Terho, sivistystoimenjohtaja

Katariina Isoviita, hyvinvointisuunnittelija

Kuhmoisten kunta

Kuhmoisten kunta